

O'ZBEKISTON RESPUBLIKASIDAGI IJTIMOIIY O'ZGARISHLAR

XABIBILLAYEV BAXODIR ASATILLA O'GLI
TURAN INTERNATIONAL UNIVERSITY O'QTUVCHISI
Mrhabibullayev@gmail.com

MURODULLAYEVA SEVINCH JO'RABEK QIZI
TURAN INTERNATIONAL UNIVERSITY TALABASI
murodullayevas419@gmail.com

Annotatsiya. Mazkur maqolada O'zbekiston Respublikasi mustaqillikka erishganidan keyingi davrda mamlakat hayotida yuz bergan ma'naviy va madaniy taraqqiyot jarayonlari keng tahlil qilinadi. Mustaqillik tufayli milliy qadriyatlar, urf-odat va an'analarni qayta tiklash, xalqning tarixiy xotirasini tiklash hamda milliy o'zlikni anglashga bo'lgan e'tiborning kuchaygani yoritib beriladi. Shuningdek, diniy bag'rikenglik va millatlararo totuvlik siyosatining shakllanishi, fuqarolarning vijdon erkinligini ta'minlash, diniy merosni asrash va islom madaniyatining ma'naviy hayotdagi o'rni masalalari ilmiy asosda tahlil etiladi.

Maqolada mustaqillik yillarida o'zbek adabiyoti, san'ati, musiqa va madaniyatining rivojlanish bosqichlari, ijodkorlarni davlat tomonidan qo'llab-quvvatlash, milliy san'at va folklor an'analarni tiklash borasida amalga oshirilgan islohotlar haqida batafsil ma'lumot beriladi. Xususan, tarixiy shaharlarning xalqaro miqyosdagi ahamiyati, ularning jahon sivilizatsiyasiga qo'shgan hissasi hamda madaniy merosni asrash yo'lida olib borilgan amaliy ishlar yoritiladi. Bundan tashqari, maqolada yosh avlodni ma'naviy barkamollik ruhida tarbiyalash, milliy g'urur va vatanparvarlik tuyg'ularini mustahkamlash, ma'rifiy qadriyatlarni rivojlantirishning dolzarb masalalari ham ko'rib chiqiladi. O'zbekistonning mustaqillik davridagi ma'naviy-ma'rifiy siyosati jamiyat taraqqiyoti, milliy birlik va ijtimoiy barqarorlikni ta'minlashdagi muhim omillardan biri sifatida baholanadi. Maqolada keltirilgan fikr va mulohazalar tarixiy manbalar, ilmiy adabiyotlar hamda davrga oid ma'lumotlar asosida bayon etilgan.

Kalit so'zlar: mustaqillik, ma'naviy taraqqiyot, madaniy rivojlanish, milliy qadriyatlar, milliy o'zlik, diniy bag'rikenglik, millatlararo totuvlik, vijdon erkinligi, ma'naviy meros, tarixiy xotira, o'zbek adabiyoti, milliy san'at, folklor, musiqa madaniyati, tarixiy shaharlar, madaniy meros, ma'rifat, vatanparvarlik, barkamol avlod, ma'naviy-ma'rifiy siyosat.

Аннотация. В данной статье подробно анализируются процессы духовного и культурного развития Узбекистана в годы независимости. Освещаются вопросы восстановления национальных ценностей, традиций и

обычаев, укрепления исторической памяти народа, а также усиления внимания к национальному самосознанию. Особое внимание уделяется формированию политики религиозной толерантности и межнационального согласия, обеспечению свободы совести граждан, сохранению религиозного наследия и роли исламской культуры в духовной жизни общества. В статье также рассматриваются этапы развития узбекской литературы, искусства, музыки и культуры в период независимости, государственная поддержка творческой интеллигенции, а также реформы, направленные на возрождение национального искусства и фольклорных традиций. Отдельно освещается международное значение исторических городов Узбекистана, их вклад в мировую цивилизацию и практические меры по сохранению культурного наследия.

Кроме того, анализируются вопросы воспитания молодого поколения в духе духовной зрелости, укрепления патриотизма, национальной гордости и развития просветительских ценностей. Духовно-просветительская политика Узбекистана в годы независимости оценивается как один из важнейших факторов обеспечения общественного прогресса, национального единства и социальной стабильности. Статья основана на исторических источниках, научной литературе и материалах рассматриваемого периода.

Ключевые слова: независимость, духовное развитие, культурное развитие, национальные ценности, национальное самосознание, религиозная толерантность, межнациональное согласие, свобода совести, духовное наследие, историческая память, узбекская литература, национальное искусство, фольклор, музыкальная культура, исторические города, культурное наследие, просвещение, патриотизм, гармонично развитое поколение, духовно-просветительская политика.

Abstract. This article comprehensively analyzes the processes of spiritual and cultural development in Uzbekistan during the years of independence. It highlights the restoration of national values, traditions, and customs, the revival of the people's historical memory, and the growing attention to national identity. Special attention is given to the formation of policies of religious tolerance and interethnic harmony, ensuring freedom of conscience, preserving religious heritage, and the role of Islamic culture in the spiritual life of society.

The article also examines the stages of development of Uzbek literature, art, music, and culture during the independence period, state support for creative intellectuals, and reforms aimed at reviving national art and folklore traditions. In addition, the international significance of Uzbekistan's historical cities, their

contribution to world civilization, and practical efforts to preserve cultural heritage are discussed.

Furthermore, the article addresses the issues of educating the younger generation in the spirit of moral maturity, strengthening patriotism and national pride, and promoting educational values. The spiritual and educational policy of Uzbekistan during the years of independence is evaluated as one of the key factors ensuring social progress, national unity, and social stability. The article is based on historical sources, scientific literature, and materials related to the studied period.

Keywords: independence, spiritual development, cultural development, national values, national identity, religious tolerance, interethnic harmony, freedom of conscience, spiritual heritage, historical memory, Uzbek literature, national art, folklore, musical culture, historical cities, cultural heritage, enlightenment, patriotism, harmoniously developed generation, spiritual and educational policy.

Kirish. O‘zbekiston Respublikasi mustaqillikka erishgandan so‘ng mamlakat hayotining barcha sohalarida tub burilishlar va keng ko‘lamli islohotlar amalga oshirildi. Ayniqsa, ma‘naviy va madaniy hayotni rivojlantirish, milliy qadriyatlarni tiklash hamda xalqning tarixiy merosini asrab-avaylash davlat siyosatining muhim yo‘nalishlaridan biriga aylandi. Chunki har qanday jamiyatning taraqqiyoti avvalo uning ma‘naviy salohiyati, milliy qadriyatlari va madaniy merosiga bo‘lgan munosabati bilan chambarchas bog‘liqdir.

Mustaqillik yillarida xalqning milliy o‘zligini anglash, tarixiy xotirasini tiklash va ajdodlar merosiga bo‘lgan hurmatni kuchaytirishga alohida e‘tibor qaratildi. Asrlar davomida shakllangan urf-odatlar, an‘analar va ma‘naviy qadriyatlar qayta tiklanib, ularni rivojlantirish uchun keng imkoniyatlar yaratildi. Shu bilan birga, tarixiy obidalarni ta‘mirlash, qadimiy shaharlarning xalqaro miqyosdagi nufuzini oshirish hamda buyuk allomalar merosini o‘rganish borasida salmoqli ishlar amalga oshirildi. Bu esa milliy g‘urur va vatanparvarlik tuyg‘ularining mustahkamlanishiga xizmat qildi.

Shuningdek, mustaqillik davrida diniy bag‘rikenglik va millatlararo totuvlikni ta‘minlash davlat siyosatining ustuvor vazifalaridan biri bo‘lib qoldi. Turli millat va din vakillarining erkin faoliyat yuritishi uchun zarur shart-sharoitlar yaratildi, vijdon erkinligi qonuniy asosda kafolatlandi. Natijada jamiyatda tinchlik, barqarorlik va o‘zaro hurmat muhiti mustahkamlandi.

Bundan tashqari, o‘zbek adabiyoti, san‘ati va madaniyatining rivojlanishiga katta e‘tibor berildi. Ijodkorlarni qo‘llab-quvvatlash, milliy san‘at va folklorini rivojlantirish, yosh avlodni ma‘naviy barkamollik ruhida tarbiyalash bo‘yicha ko‘plab islohotlar amalga oshirildi. Ayniqsa, ma‘naviy-ma‘rifiy ishlarning kuchayishi

yoshlarning milliy qadriyatlarga hurmat ruhida voyaga yetishida muhim omil bo'ldi. Mazkur maqolaning maqsadi mustaqillik yillarida O'zbekistonda amalga oshirilgan ma'naviy va madaniy islohotlarni, milliy qadriyatlarning tiklanishi hamda tarixiy merosni asrash borasidagi ishlarni ilmiy jihatdan tahlil qilishdan iboratdir. Shuningdek, ushbu jarayonlarning jamiyat taraqqiyoti va yosh avlod tarbiyasidagi ahamiyatini yoritish maqolaning asosiy vazifalaridan biri hisoblanadi.

Muhokama va natijalar. O'zbekiston mustaqillikka erishgandan so'ng mamlakatda kuchli ijtimoiy siyosat va aholini ijtimoiy himoya qilish tizimini shakllantirish muhim vazifalardan biri sifatida belgilandi. Bozor iqtisodiyotiga o'tish davrida aholining ijtimoiy himoyaga muhtoj qatlamlarini qo'llab-quvvatlash, kambag'allik va ishsizlikning oldini olish davlat siyosatining ustuvor yo'nalishiga aylandi. Shu sababli pensionerlar, nogironlar, kam ta'minlangan oilalar, ko'p bolali oilalar hamda vaqtincha ishsiz fuqarolarni himoya qilishga qaratilgan keng ko'lamli chora-tadbirlar amalga oshirildi.

Tadqiqot davomida aniqlanishicha, O'zbekistonda kuchli ijtimoiy himoya tizimini shakllantirishda milliy qadriyatlar, demografik holat va aholining turmush tarzi muhim o'rin tutgan. Ayniqsa, ko'p bolali oilalarni qo'llab-quvvatlash, bolalar nafaqasi va moddiy yordam tizimining joriy etilishi aholining turmush darajasini saqlab qolishga xizmat qilgan. Shu bilan birga, sog'liqni saqlash, ta'lim va madaniyat sohalarining uzluksiz faoliyat yuritishi davlatning ijtimoiy siyosatni izchil olib borganini ko'rsatadi.

Muhokama jarayonida yana bir muhim jihat shundan iboratki, narxlarni erkinlashtirish va bozor iqtisodiyotiga o'tish davrida aholi daromadlari va xarid qobiliyatini himoya qilish uchun subsidiyalar, imtiyozlar va kompensatsiya mexanizmlari keng qo'llanilgan. Bu esa iqtisodiy islohotlarning salbiy oqibatlarini yumshatishga yordam bergan. Ayniqsa, oziq-ovqat mahsulotlari va asosiy iste'mol tovarlari bilan ta'minlash masalasi davlat nazoratida bo'lganligi ijtimoiy barqarorlikni saqlashda muhim ahamiyat kasb etdi.

Shuningdek, tadqiqot natijalari shuni ko'rsatadiki, ijtimoiy himoya siyosati faqat moddiy yordam bilan cheklanmagan, balki bandlikni ta'minlash, yangi ish o'rinlari yaratish, aholini tabiiy gaz va ichimlik suvi bilan ta'minlash kabi masalalarni ham qamrab olgan. Bu esa aholining farovonligini oshirish va jamiyatdagi ijtimoiy tenglikni mustahkamlashga xizmat qilgan.

Tadqiqot natijasida O'zbekistonda mustaqillik yillarida kuchli ijtimoiy himoya tizimini shakllantirish borasida muhim yutuqlarga erishilgani aniqlandi. Jumladan: aholini ijtimoiy himoya qilishning huquqiy asoslari yaratildi; pensionerlar, nogironlar va kam ta'minlangan oilalarni qo'llab-quvvatlash tizimi shakllantirildi;

bolalar nafaqasi va moddiy yordam turlari kengaytirildi; sogʻliqni saqlash va taʼlim tizimlarining barqaror faoliyati taʼminlandi; aholining xarid qobiliyatini saqlash maqsadida subsidiyalar va imtiyozlar joriy etildi; ishsizlikning keskin ortib ketishining oldi olindi va yangi ish Xulosa:

Xulosa. Oʻzbekiston mustaqillikka erishganidan soʻng mamlakatda maʼnaviy va madaniy hayotni rivojlantirish borasida keng koʻlamli islohotlar amalga oshirildi. Milliy qadriyatlar, urf-odatlar va tarixiy merosni tiklash davlat siyosatining muhim yoʻnalishiga aylandi. Diniy bagʻrikenglik, millatlararo totuvlik va vijdon erkinligini taʼminlash orqali jamiyatda tinchlik va barqarorlik muhiti mustahkamlandi. Shuningdek, adabiyot, sanʼat va madaniyat sohalarining rivojlanishi xalqning maʼnaviy yuksalishiga xizmat qildi. Tarixiy shaharlar va madaniy obidalarining xalqaro miqyosda eʼtirof etilishi Oʻzbekistonning jahon sivilizatsiyasidagi oʻrnini yanada mustahkamladi. Eng muhimi, mustaqillik yillarida amalga oshirilgan maʼnaviy-maʼrifiy siyosat yosh avlodni barkamol, vatanparvar va milliy qadriyatlarga hurmat ruhida tarbiyalashda muhim ahamiyat kasb etdi.

Demak, maʼnaviy va madaniy taraqqiyot mamlakat taraqqiyoti, xalq farovonligi va milliy birlikni taʼminlashning asosiy omillaridan biri hisoblanadi. Oʻrinlari yaratishga eʼtibor kuchaytirildi.

Natijada mamlakatda ijtimoiy barqarorlikni saqlash, aholining turmush darajasini yaxshilash hamda bozor iqtisodiyotiga bosqichma-bosqich oʻtishni taʼminlash imkoniyati yuzaga keldi. Kuchli ijtimoiy siyosat Oʻzbekiston taraqqiyotining muhim omillaridan biri sifatida namoyon boʻldi.

Foydalanilgan adabiyotlar.

1. Oblomurodov N., Tolipov F. Oʻzbekiston Respublikasidagi ijtimoiy oʻzgarishlar. – Toshkent: Oʻquv adabiyoti, 189–bet
2. Oblomurodov N., Tolipov F. Oʻzbekistonda kuchli ijtimoiy siyosat va aholini ijtimoiy himoya qilish tizimi. – Toshkent, 190 bet
3. Oblomurodov N., Tolipov F. Mustaqillik yillarida Oʻzbekistonda ijtimoiy himoya siyosati. – Toshkent, 199-bet
4. Oʻzbekiston Respublikasidagi ijtimoiy oʻzgarishlar mavzusiga oid oʻquv qoʻllanma. – 200–bet
5. Oʻzbekiston Respublikasida kuchli ijtimoiy siyosat konsepsiyasi va ijtimoiy himoya tizimi boʻyicha materiallar. – 201-bet